

Sygn. VPa 65/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2015 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Mariola Mastalerz (spr.)

Sędziowie: SSO Beata Łapińska

SSR del. Marcin Wojciechowski

Protokolant: st.sekr.sądowy Marcelina Machera

po rozpoznaniu w dniu 15 grudnia 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) w B.

przeciwko C. G.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda (...) w B. od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie IV Wydziału Pracy z dnia 26 marca 2015r.

sygn. IV P 391/14

1. *oddala apelację,*

2. *zasądza od powoda (...) w R. na rzecz pozwanego C. G. kwotę 900,00 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.*

Sygn. akt V Pa 65/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 14 stycznia 2014 roku, skierowanym przeciwko C. G., powód - (...) S.A. Oddział Kopalnia (...) w R. wnosił o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kwoty 14.967,25 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, a także o zasądzenie kosztów procesu.

W odpowiedzi na pozew pozwany C. G., wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Rejonowy w Bełchatowie wyrokiem z dnia 26 marca 2015 roku w sprawie sygn. akt IV P 391/14 oddalił powództwo i zasądził od powoda (...) Spółka Akcyjna w B. – Oddział Kopalnia (...) w R. na rzecz pozwanego C. G. kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego

Sąd Rejonowy ustalił, że C. G. był pracownikiem Kopalni (...) Spółki Akcyjnej w R. (obecnie (...) S.A. Oddział Kopalnia (...) w R.. W dniu 1 października 2010 roku C. G. wystąpił przeciwko byłemu pracodawcy z pozwem o odszkodowanie z tytułu zanizonej ilości akcji.

Wyrokiem z dnia 28 lutego 2011 roku, wdanym w sprawie IV P 403/10 Sąd Rejonowy w Bełchatowie zasądził na rzecz C. G. od byłego pracodawcy odszkodowanie w kwocie 12.090,12 zł z ustawowymi odsetkami oraz kosztami zastępstwa procesowego. Następnie wyrokiem z dnia 14 lipca 2011 roku Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Tryb. oddalił apelację pracodawcy.

W dniu 8 sierpnia 2011 roku były pracodawca pozwanego dokonał na jego rzecz zapłaty kwoty 14.967,25 zł, obejmującej odszkodowanie za utracone akcje, odsetki oraz koszty.

Następnie w dniu 7 listopada 2011 roku (...) S.A. Oddział Kopalnia (...) w R. wniosła do Sądu Najwyższego kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 14 lipca 2011 roku. Odpis kasacji został doręczony pełnomocnikowi pozwanego w dniu 14 listopada 2011 roku.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 8 maja 2012 roku w sprawie I PK 226/11 uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Piotrkowie Tryb. Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. wyrokiem z dnia 17 września 2013 roku zmienił wyrok Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 28 lutego 2011 roku w ten sposób, że zasadzoną na rzecz C. G. kwotę obniżył do kwoty 926,64 zł i oddalił powództwo w pozostałej części. Nie obciążył C. G. kosztami procesu za I instancję, a także kosztami procesu za postępowanie apelacyjne i kasacyjne.

Pozwany C. G. otrzymał kwotę odszkodowania zasądzoną wyrokiem Sądu Rejonowego w Bełchatowie w dniu 8 sierpnia 2011 roku. Następnie w dniu 20 września 2011 roku pozwany w drodze darowizny przekazał kwotę 13.754,26 zł synowi Z. G., zobowiązując go do przeznaczenia przedmiotu darowizny na pokrycie zadłużenia w sprawach prowadzonych przez komorników sądowych przy Sądzie Rejonowym w Wołominie oraz B.. Na okoliczność dokonanej darowizny sporządzono umowę, która została zgłoszona w Urzędzie Skarbowym. W dniu 20 września 2011 roku pozwany dokonał przelewu kwoty 10.034,26 zł na konto komornika przy Sądzie Rejonowym w Wołominie i kwoty 3.720,00 zł na konto komornika przy Sądzie Rejonowym w Bełchatowie. Następnie w dniu 22 września 2011 roku C. G. dokonał przelewu kwoty 1.720,42 zł na konto komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Wołominie. Łącznie pozwany wydatkował kwotę 15.514,68 zł na pokrycie zadłużenia syna Z. G..

W tym czasie Z. G. nie pracował. Wraz z żoną i dwojgiem dzieci mieszkał u pozwanego, który go utrzymywał. Syn pozwanego zaciągnął pierwszą pożyczkę w 2004 roku, potem zaciągał kolejne pożyczki na spłatę poprzednich. Posiadał też zadłużenie za telefon. C. G. nie był poręczycielem żadnej z pożyczek zaciągniętych przez syna, nie ciążył na nim obowiązek zapłaty zadłużenia za Z. G..

Powód (...) S.A. Oddział Kopalnia (...) w R. w dniu 15.10.2013 roku i ponownie w dniu 5.11.2013 roku wezwał pozwanego do zapłaty w terminie 14 dni kwoty 14.967,25 zł tytułem zwrotu różnicy pomiędzy kwotą otrzymaną na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie, a kwotą wskazaną w wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. Kwota ta obejmowała należność główną w wysokości 11.163,48 zł, odsetki w wysokości 1.103,77 zł oraz koszty procesu 2.700,00 zł.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów zgromadzonych w sprawie, w tym w oparciu o dowody z dokumentów, których prawdziwość nie była kwestionowana, a także na podstawie zeznań pozwanego C. G. i świadka Z. G., których zeznania Sąd uznał za wiarygodne. Zeznania pozwanego i świadka, w ocenie Sądu Rejonowego, są spójne, pokrywają się i uzupełniają. W zakresie kwot przekazanych w drodze darowizny oraz na rachunki komorników sądowych znajdują także potwierdzenie w transakcjach na rachunku bankowym.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy wskazał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie

Sąd I instancji podkreślił, że w przedmiotowej sprawie powód (...) S.A. Oddział Kopalnia (...) w R. dochodził od pozwanego C. G. zapłaty kwoty 14.967,25 zł tytułem zwrotu różnicy pomiędzy kwotą otrzymaną na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 28 lutego 2011 roku, a kwotą wskazaną w wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 17 września 2013 roku. Powód wywodził swoje roszczenie z przepisów kodeksu cywilnego dotyczących zwrotu nienależnego świadczenia.

Po przywołaniu treści artykułu 405 k.c. Sąd Rejonowy wskazał, że uzyskanie korzyści majątkowej kosztem innej osoby bez podstawy prawnej jest samoistnym źródłem zobowiązania określanego jako zobowiązanie z bezpodstawnego wzbogacenia. Stronami takiego zobowiązania są: wzbogacony, tj. osoba, która bezpodstawnie wzbogaciła się, oraz zubożony, tj. osoba, której kosztem takie wzbogacenie się nastąpiło. Wzbogacony jest obowiązany do zwrotu korzyści w naturze lub jej wartości, a zubożonemu przysługuje roszczenie o wydanie korzyści (jej wartości).

Następnie Sąd Rejonowy wymienił przesłanki powstania zobowiązania z bezpodstawnego wzbogacenia i podkreślił, że brak podstawy prawnej oznacza taką sytuację, w której uzyskanie korzyści majątkowej nie znajduje usprawiedliwienia w przepisie ustawy, ważnej czynności prawnej, prawomocnym orzeczeniu sądowym albo akcie administracyjnym.

Dalej Sąd I instancji wskazał, że szczególnym, choć w praktyce najczęściej występującym przypadkiem powstania zobowiązania z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, jest spełnienie świadczenia nienależnego a następnie wymienił i omówił trzy przepisy art. 405 k.c., art.407 k.c. i art. 410 § 2 k.c., w których ustawodawca wspomina o braku podstawy prawnej .

W dalszej części rozważań Sąd Rejonowy przywołując treść art. 410 § 2 k.c. podkreślił, że powód (...) S.A. Oddział Kopalnia (...) w R. po oddaleniu apelacji przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 28 lutego 2011 roku spełnił na rzecz C. G. świadczenie pieniężne orzeczone w tym wyroku. Tym samym wypełnił zobowiązanie nałożone na niego przedmiotowym wyrokiem. Prawomocny wyrok stanowi bowiem indywidualną normę prawną będącą podstawą wykonania obowiązku (świadczenia) pomiędzy podmiotami, których dotyczy.

Jednak, jak wskazał Sąd Rejonowy, w następstwie rozpoznania kasacji wniesionej przez powoda od ww. prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. Sąd Najwyższy uchylił przedmiotowy wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Piotrkowie Tryb. Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd ten zmienił wyrok Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 28 lutego 2011 roku w ten sposób, że zasadzoną na rzecz C. G. kwotę obniżył do kwoty 926,64 zł i oddalił powództwo w pozostałej części.

Jak podkreślił Sąd Rejonowy zmiana treści ww. wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie spowodowała, iż odpadła pierwotna podstawa prawna świadczenia powoda (codictio causa finita) na rzecz pozwanego. Oznacza to, że świadczenie powoda na rzecz pozwanego ponad kwotę 926,64 zł przybrało charakter świadczenia nienależnego w myśl art. 410 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. i takie stanowisko, jak wskazał Sąd Rejonowy, znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyrokach: z dnia 03.12.2009 roku w sprawie II PK 77/09, z dnia 22.06.2011r., II PK 4/11, z dnia 13.04.2011r., V CSK 332/10,) a także wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 14.09.2011r., I ACa 442/11.

Wymieniając okoliczności wyłączające żądanie zwrotu świadczenia wymienione w art. 411 k.c., Sąd Rejonowy wskazał, że w jego ocenie nie zachodzą one w niniejszej sprawie, bowiem przepis pkt 2 w powołanego przepisu ma zastosowanie w sytuacji, gdy ten, kto spełnił świadczenie, nie był prawnie zobowiązany lecz można mu przypisać moralny obowiązek wobec przyjmującego świadczenie. W takiej sytuacji spełnienie świadczenia czyni zadość zasadom współżycia społecznego. Jak podkreślił Sąd Rejonowy, powołując wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2000 r. I PKN 42/00 (OSNAPiUS 2002 nr 8, poz. 188), i z dnia 18 marca 1981 r. IV PR 59/81 (OSNCP 1981 nr 9, poz. 179) w sprawach ze stosunku pracy przyjmuje się za czyniące zadość zasadom współżycia społecznego spełnienie świadczenia

nienależnego w okolicznościach takich, jak wypłacanie bez podstawy prawnej podwyższonego wynagrodzenia lub udzielenie pomocy pracownikowi, który znalazł się w szczególnej sytuacji losowej.

Sąd I instancji wskazał, że świadczenie wypłacone pozwanemu nie było wynagrodzeniem, a odszkodowaniem nie pozostającym w jakimkolwiek związku z wynagrodzeniem za pracę. Okoliczność, że powód wypłacał swoim byłym pracownikom odszkodowania obliczone z zastosowaniem 10-letniego okresu przedawnienia nie była wynikiem jego dobrowolnego działania, a jedynie skutkiem stosowania się do zapadłych prawomocnych wyroków orzekających obowiązek zapłaty odszkodowania w czasie, kiedy w orzecznictwie stosowany był 10-letni okres przedawnienia tego typu roszczeń, co miało miejsce przed podjęciem uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2013 r. w sprawie I PK 102/12 (G. Prawna 2013/80/6), określającej zastosowanie 3-letniego okresu przedawnienia.

Z tych samych względów, według Sądu Rejonowego, nie znajduje także zastosowania w sprawie przepis art. 411 pkt 3 k.c., bowiem nie doszło do dobrowolnego spełnienia przez powoda przedawnionego świadczenia. Powód konsekwentnie w sprawie o odszkodowanie podnosił zarzut przedawnienia roszczenia.

Sąd Rejonowy wskazał także, że z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, iż pozwany bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem powoda. Jak podniósł Sąd Rejonowy zastosowanie w przedmiotowej sprawie znajduje przepis art. 409 k.c., zgodnie z którym obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu. Sąd Rejonowy wskazał, że powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu wzbogacenia istnieje we wszystkich tych przypadkach, kiedy korzyść uzyskana została na podstawie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, nieprawomocnego orzeczenia sądu (w tym też i sądu polubownego) zaopatrzonego w rygor natychmiastowej wykonalności, w tym wyroku zaocznego, czy nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksła, warrantu, rewersu lub czeku, jeśli następnie w wyniku wniesienia środków zaskarżenia orzeczenie to zostało zmienione lub uchylone. Podobnie przedstawia się sytuacja w odniesieniu do wyroku sądu drugiej instancji, w stosunku do którego może być wywiedziona skarga kasacyjna, a także gdy korzyść uzyskana została na podstawie orzeczenia uchylonego lub zmienionego w związku z rozpoznaniem skargi o wznowienie postępowania.

W dalszej części rozważań Sąd Rejonowy podkreślił, że pozwany całość środków uzyskanych z odszkodowania zużył, przekazując w drodze darowizny na rzecz syna Z. G. kwotę 13.754,26 zł, zobowiązując go równocześnie do przeznaczenia przedmiotu darowizny na pokrycie zadłużenia w sprawach prowadzonych przez komorników sądowych przy Sądzie Rejonowym w Wołominie oraz B.. W dniach 20 i 22 września 2011 roku pozwany dokonał przelewów na łączną kwotę 15.514,68 zł na konta komorników przy Sądzie Rejonowym w Wołominie i B. na pokrycie zadłużenia syna Z. G.. Jednocześnie na C. G. nie ciążył obowiązek zapłaty zadłużenia za syna. Pozwany dokonał darowizny jeszcze przed doręczeniem odpisu kasacji jego pełnomocnikowi, co miało miejsce w dniu 14 listopada 2011 roku. Jak podkreślił Sąd Rejonowy fakt dokonania darowizny wynika ze złożonej do akt sprawy umowy, zeznań pozwanego i świadka oraz znajduje także potwierdzenie w transakcjach dokonanych przez pozwanego na jego rachunku bankowym.

W dalszych rozważaniach Sąd Rejonowy powołał treść wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25.01.1971r. I CR 552/70, (OSNP rok 1971, Nr 9, poz. 161), który zachowuje aktualność w obecnym stanie prawnym i stanowi, iż strona, która rozporządziła korzyścią majątkową, uzyskaną na podstawie prawomocnego wyroku, w czasie od daty uprawomocnienia się wyroku do chwili uzyskania wiadomości o jego zaskarżeniu rewizją nadzwyczajną, nie ponosi ujemnych następstw przewidzianych w art. 409 kc (in fine) w razie uchylenia tego wyroku. Powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu powstaje dopiero z chwilą uzyskania wiadomości o zaskarżeniu prawomocnego wyroku rewizją nadzwyczajną.

Następnie Sąd Rejonowy powołał orzeczenia bardziej liberalne z dnia 5 października 2012 r., I PK 86/12 (OSNP 2013 nr 17-18, poz. 203) oraz z dnia 5 grudnia 2013 r III PK 40/13 (LEX nr 1448751), w których Sąd Najwyższy stwierdził, że od chwili, w której strona uzyskująca korzyść na podstawie prawomocnego wyroku otrzyma informację o przyjęciu

do rozpoznania skargi kasacyjnej wywiedzionej przez stronę przeciwną, powinna liczyć się z obowiązkiem zwrotu tej korzyści w razie uchylecia tego wyroku (art. 409 k.c.).

Reasumując, w ocenie Sądu Rejonowego, z materiału dowodowego w sprawie wynika, że pełnomocnik pozwanego uzyskał wiadomość o zaskarżeniu prawomocnego wyroku kasacją w dniu 14 listopada 2011 roku. Najwcześniej od tego dnia pozwany winien liczyć się z obowiązkiem zwrotu uzyskanej korzyści. Powód dochodził od pozwanego kwoty 14.967,25 zł. Od dnia otrzymania odszkodowania do dnia doręczenia kasacji pozwany wydatkował całą kwotę. Mając na uwadze powyższe rozważania i przepisy, w ocenie Sądu Rejonowego, obowiązek zwrotu korzyści wygasł, bowiem pozwany nie jest już wzbogacony, a wyzbywając się powyższej kwoty nie musiał liczyć się z obowiązkiem zwrotu.

Apelację od powyższego wyroku w całości wniósł powód reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika.

I. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci:

1. art. 405 w zw. z art. 409 k.c. w związku z art. 410 k.c. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu przez Sąd I instancji, iż pomimo uzyskania przez pozwanego od powoda nienależnego świadczenia, pozwany nie ma obowiązku jego zwrotu na rzecz powoda w zakresie oddalonego powództwa;

2. art. 405 w zw. z art. 409 k.c. w związku z art. 410 k.c. w związku z art. 133§2 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego poprzez ich błędną wykładnię skutkującą przyjęciem, iż choć pozwany, czyniąc darowiznę, z otrzymanego od powoda odszkodowania, na rzecz syna, który znajdował się w niedostatku, spełniając tym samym ciężący na nim obowiązek alimentacyjny względem swego dziecka niewątpliwie zaoszczędził sobie w tym zakresie wydatków, czym w konsekwencji zmniejszył swoje pasywa, to w zakresie dochodzonej przez powoda kwoty, zdaniem Sądu I instancji, nie pozostaje wzbogacony, co w konsekwencji doprowadziło do oddalenia powództwa.

II. Wskazując na powyższe na podstawie art. 386 k.p.c. powód wnosił o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości;

2. względnie o uchYLENIE zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sadowi Rejonowemu w Belchatowie;

3. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania przed Sadem I i II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył co następuje:

Złożona apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, co skutkuje jej oddaleniem.

Za nieuzasadnioną należy uznać w ocenie Sądu Okręgowego zarzut apelacji naruszenia art. 405 w zw. z art. 409 k.c. w związku z art. 410 k.c. w zakresie w jakim skarżący wiąże go z błędnym jego zdaniem przyjęciem przez Sąd Rejonowy, iż zużycie przez pozwanego uzyskanego świadczenia, poprzez przekazanie darowizny pieniężnej na rzecz syna z przeznaczeniem jej na pokrycie długów syna, skutkuje uznaniem, iż pozwany korzyść zużył w taki sposób, że nie jest już wzbogacony.

Oceniając ten zarzut, należy przypomnieć, że w doktrynie przyjmuje się, iż art. 409 KC jest wyjątkiem od przewidzianej w art. 405 KC ogólnej zasady obowiązku zwrotu, dlatego przepis ten nie może być przedmiotem wykładni rozszerzającej (por. Adam Szpunar, glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 14 lipca 1998 r., III CKN 578/97, OSP 1999 nr 4, poz. 85). Przepis ten wprowadza zasadę aktualności wzbogacenia, obciążając zubożonego ryzykiem utraty wartości wzbogacenia przez uzyskującego korzyść. W orzecznictwie Sądu Najwyższego za utrwalony należy uznać pogląd, iż zużycie lub utrata korzyści bezpodstawnie uzyskanej powoduje według art. 409 KC wygaśnięcie obowiązku zwrotu świadczenia tylko wtedy, gdy zużycie lub utrata korzyści nastąpiły w sposób bezproduktywny, konsumpcyjny,

tj. gdy wzbogacony, w zamian tej korzyści, nie uzyskał ani korzyści zastępczej ani zaoszczędzenia wydatku, gdy wydatek miał miejsce tylko dlatego, że uprzednio uzyskał on korzyść, bez której nie poczyniłby tego wydatku. Jeżeli natomiast w zamian za zużytą korzyść wzbogacony uzyskał do swojego majątku jakąkolwiek inną korzyść majątkową (np. mienie czy zwolnienie z długu, który w ten sposób spłacił), nie można uznać, że nie jest już wzbogacony, bowiem w wyniku dokonania tego wydatku, w jego majątku pozostaje korzyść w postaci zwiększenia aktywów bądź zmniejszenia pasywów. (por. wyrok SN z 20.06. 2012 r., I CNP 76/11. Opubl: Legalis, uzasadnieni wyroku SN, z 5.10. 2012, I PK 86/12 , Opubl: Legali, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 24.01.2013, V ACa 678/12, Opubl: Legali.

W uzasadnieniu wyroku z dnia z 5 października 2012, I PK 86/12 (powołanego wyżej) Sąd Najwyższy stwierdził min., iż dyspozycja art. 409 KC musi być analizowana w świetle reguły art. 406 KC, albowiem nie może być mowy o nieistnieniu wzbogacenia, jeżeli wzbogacony uzyskał jakikolwiek ekwiwalent w związku z wyzbyciem się lub zużyciem korzyści, przy czym w tej sytuacji jego obowiązek ograniczy się co do zasady do wydania korzyści zastępczej. Przypadki zużycia lub utraty wzbogacenia, powodujące odpadnięcie wzbogacenia, muszą ograniczyć się zatem do tych tylko sytuacji, kiedy nastąpiło to bezproduktywnie, a więc bez uzyskania jakiegokolwiek ekwiwalentu czy też innej korzyści dla majątku wzbogaconego. Korzyść ta może nastąpić chociażby w związku z uniknięciem koniecznego wydatku, który musiałby być poniesiony z majątku wzbogaconego. Dzieje się tak na przykład w przypadku zapłaty długu wzbogaconego w stosunku do jego wierzyciela, gdyż powstaje wtedy dla majątku wzbogaconego korzyść odpowiadająca wartości umorzonego zobowiązania. Obowiązek zwrotu wzbogacenia nie wygasa, jeżeli zapłata wspomnianego długu nastąpiłaby także wtedy, gdyby nie uzyskano wzbogacenia; wówczas za korzyść dla majątku wzbogaconego należy uznać samo zaoszczędzenie wydatku, który na ten cel musiałby być poniesiony. Nie można zatem mówić o utracie wzbogacenia, jeśli wzbogacony zużył korzyść w taki sposób, że zaoszczędził sobie wydatku. Tutaj możliwe jest wyróżnienie kilku odmiennie ocenianych sytuacji. Wzbogacony jest nadal ten, kto zużył korzyść na pokrycie wydatków koniecznych, takich jak zapłata wymagalnego długu (np. spłata kredytu) czy podatku. Inaczej kształtuje się ocena zużycia korzyści na pokrycie wydatków niekoniecznych i zbytkownych (np. wykonanie zobowiązania naturalnego, wyjazd na wycieczkę w celach rozrywkowo-rekreacyjnych). W takich sytuacjach można przyjąć dalsze trwanie wzbogacenia tylko o tyle, o ile wzbogacony poniósłby dany wydatek nawet wówczas, gdyby nie uzyskał bezpodstawnej korzyści. Kto więc zamierzał wcześniej np. pojechać na wycieczkę, ten musiałby za nią zapłacić; jeżeli zużył na to bezpodstawną korzyść, jego wzbogacenie trwa nadal w postaci zaoszczędzonych pieniędzy. Jeżeli natomiast ktoś dokonuje dodatkowego wydatku wyłącznie dlatego, że uzyskał dodatkowy dochód, to jego wzbogacenie wygasa, niczego bowiem nie zaoszczędził - gdyby nie uzyskał bezpodstawnej korzyści, nie zdecydowałby się np. pojechać na wycieczkę.

Wydatki konieczne, związane z bieżącym utrzymaniem (bieżące konieczne wydatki konsumpcyjne), traktowane są w doktrynie niejednolicie. Przez niektórych autorów jako niepodlegające wydaniu korzyści lub zwrotowi jej równowartości, przez innych jako zaoszczędzenie wydatków, które i tak musiałby zostać poniesione z innych źródeł.

Wydatki, których nie można uznać za konieczne, a zostały poniesione przez wzbogaconego, np. opłacenie kosztów szkoleń, studiów, udziału w konferencjach, traktowane są odmiennie od wydatków konsumpcyjnych. W przypadku tych wydatków należy przyjąć wygaśnięcie obowiązku wydania korzyści w tych sytuacjach, gdy ich poniesienie związane było z uzyskaniem wzbogacenia, a więc kiedy wzbogacony dokonał ich w przekonaniu, że w jego sytuacji majątkowej (którą oceniał błędnie) stać go na to. Obowiązek zwrotu wartości bezpodstawnego wzbogacenia utrzyma się, jeśli tego rodzaju wydatki poniesione zostały niezależnie od wspomnianej oceny, bowiem wtedy wzbogacenie będzie istnieć w postaci uzyskanych oszczędności.

Podzielając w pełni powyższy pogląd Sądu Najwyższego i odnosząc je do realiów przedmiotowej sprawy, nie sposób przyjąć, by pozwany zużywając przekazane przez stronę powodową środki pieniężne nadal był wzbogacony. Jak wynika z niekwestionowanych w apelacji ustaleń Sądu Rejonowego, pozwany całość środków uzyskanych z odszkodowania zużył, przekazując w drodze darowizny na rzecz syna Z. G. kwotę 13.754,26 zł, zobowiązując go równocześnie do przeznaczenia przedmiotu darowizny na pokrycie zadłużenia w sprawach prowadzonych przez komorników sądowych przy Sądzie Rejonowym w Wołominie oraz B.. W dniach 20 i 22 września 2011 roku pozwany dokonał przelewów na łączną kwotę 15.514,68 zł na konta komorników przy Sądzie Rejonowym w Wołominie i B. na

pokrycie zadłużenia syna Z. G.. Jednocześnie na pozwanym nie ciążył obowiązek zapłaty zadłużenia za syna. Według twierdzeń pozwanego po otrzymaniu odszkodowania chciał pomóc finansowo synowi, czyniąc na jego rzecz darowiznę, przy czym poczynienie tej darowizny nie byłoby możliwe gdyby nie uzyskał on odszkodowania od powoda.

Sąd Okręgowy podziela w pełni pogląd zaprezentowany w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku, oparty o przywołane przez Sąd Rejonowy orzeczenia Sądu Najwyższego, według którego dopiero od chwili, w której strona uzyskująca korzyść na podstawie prawomocnego wyroku otrzyma informację o przyjęciu do rozpoznania skargi kasacyjnej wywiezionej przez stronę przeciwną, powinna liczyć się z obowiązkiem zwrotu tej korzyści w razie uchylenia tego wyroku (art. 409 k.c.).

Skoro zatem pełnomocnik pozwanego uzyskał wiadomość o zaskarżeniu prawomocnego wyroku kasacją w dniu 14 listopada 2011 roku, a zatem najwcześniej od tego dnia pozwany winien liczyć się z obowiązkiem zwrotu uzyskanej korzyści, a w okresie od dnia otrzymania odszkodowania do dnia doręczenia kasacji pozwany wydatkował całą kwotę w sposób taki, że nie jest już wzbogacony, to słusznie przyjął Sąd Rejonowy, iż obowiązek zwrotu korzyści po stronie pozwanego wygasł. Z tego względu powództwo zostało zasadnie oddalone.

W świetle poczynionych wyżej rozważań, nie sposób w ocenie Sądu Okręgowego, zgodzić się ze stanowiskiem zaprezentowanym w apelacji, iż pozwany czyniąc darowiznę z otrzymanego od powoda odszkodowania na rzecz syna, który - jak twierdzi powód - znajdował się w niedostatku, spełniał ciężący na nim obowiązek alimentacyjny względem swego dziecka, a w konsekwencji zaoszczędził sobie w tym zakresie wydatków (zmniejszył swoje pasywa), pozostając tym samym nadal wzbogacony.

Przede wszystkim z ustaleń dokonanych przez Sąd Rejonowy nie wynika, by pozwany zobowiązany był do świadczeń alimentacyjnych względem syna. Poza tym z treści art. 133 § 2 k.r.i.o. wynika, iż do świadczeń alimentacyjnych, poza małoletnimi dziećmi, uprawniony jest tylko ten, kto znajduje się w niedostatku. O niedostatku można mówić nie tylko wtedy, gdy dochodzący alimentów nie posiada żadnych środków utrzymania, lecz także i wtedy, gdy osoba ta nie może w pełni zaspokoić swych usprawiedliwionych potrzeb (orzeczenie SN z dnia 28 września 1958 r., II CR 817/57, OSPiKA 1959 poz. 294 oraz z dnia 19 maja 1975 r., III CRN 55/75 (OSN 1976, poz. 133),

Pojęcia usprawiedliwionych potrzeb nie można jednoznacznie zdefiniować, niemniej jednak obejmują one przede wszystkim takie potrzeby, które zapewniają podstawowe warunki egzystencji w postaci np. żywienia, odzieży, środków na ochronę zdrowia itp. (por. uchwała SN IIICZP 91/86 opubl. OSNC 1988/4/42).

Zdaniem Sądu Okręgowego zapłata długu obciążającego uprawnionego do alimentacji, nie stanowi usprawiedliwionych potrzeb w znaczeniu wyżej wskazanym, a zatem nie jest objęta obowiązkiem alimentacyjnym.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 KPC orzekł o oddaleniu apelacji.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 2 ust. 1 i 2 w zw. z § 6 pkt 5 oraz § 11 ust. 1 pkt 2 i § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013r., poz. 490).